

aan	kopie aan	datum
Commissie Duurzaamheid, Bestuur en Organisatie		29 juni 2020
van	Eenheid en team	bijlage(n)
Secretaris-directeur R. Andringa	Informant B. Koopman, team S&O	-
onderwerp	kenmerk	
Rekenkamer	B2020/3512	

Doel/Inleiding

In deze memo wordt u geïnformeerd over de voortgang van de landelijke ontwikkelingen rondom de rekenkamer(funcitie) bij de waterschappen. De uitkomst van deze landelijke ontwikkelingen zal (mede) richting geven aan de invulling van de bestuurlijke opdracht tot (door)ontwikkeling van de rekenkamer bij Vechtstromen. Daarom vraagt het dagelijks bestuur de ruimte om de landelijke ontwikkelingen in ieder geval nog een half jaar af te wachten en in de tussentijd de huidige situatie ten aanzien van onze rekenkamerfunctie te handhaven.

Bestuurlijke opdracht (door)ontwikkeling rekenkamer Vechtstromen

In de notitie 'Bestuurlijke werkwijze algemeen bestuur periode 2019-2023' d.d. 12 september 2019 staat de volgende opdracht beschreven voor de rekenkamer bij Vechtstromen:

Het voorstel van de werkgroep wat betreft de rekenkamer bestaat uit twee onderdelen. De werkgroep vindt het belangrijk dat de functie van een rekenkamer blijft en stelt voor om de rekenkamer slapend te houden en hiervoor nu geen leden te benoemen. De rekenkamer kan dan worden ingezet als instrument als dat nodig is en heeft voorlopig geen vaststaand onderzoeksprogramma.

Daarnaast stelt de werkgroep voor om uit te laten zoeken wat de mogelijkheden zijn om met gemeenten of andere waterschappen samen een rekenkamer te delen. Door een eventuele samenwerking kan van elkaar worden geleerd, kennis en expertise worden gebundeld en wellicht middelen worden bespaard. Als dit niet mogelijk is, dan stelt de werkgroep voor om op andere manier externe deskundigheid te betrekken bij de onderzoeken.

Hiervoor geeft het algemeen bestuur een opdracht aan de secretaris-directeur om een verkenning uit te (laten) voeren. De uitkomsten van deze verkenning worden gerapporteerd aan de commissie duurzaamheid, bestuur en organisatie. Afhankelijk van deze uitkomst van de verkenning, wordt later een besluit genomen over het al dan niet proactief opstellen van een onderzoeksprogramma voor de rekenkamer.

In afwachting van de landelijke ontwikkelingen rondom de rekenkamer(funcitie) voor waterschappen, die hieronder toegelicht worden, is op dit moment nog geen nadere invulling aan deze opdracht gegeven.

In het Oostelijk Dijkgraven Overleg (ODO) is onlangs al wel gepeild of de verkenning van een gezamenlijke, (deels) externe rekenkamer van ODO-waterschappen aan de orde zou kunnen zijn, zo gauw er landelijk duidelijkheid is.

Vechtstromen heeft aangegeven hiervoor belangstelling te hebben, ongeacht de landelijke

ontwikkelingen. Bij geen wettelijke verplichting geven WDO, WSVV, ZZL en WRIJ aan hier (nu) geen behoefte aan te hebben, maar eventueel samenwerking te willen verkennen als er een landelijke verplichting komt.

Stand van zaken landelijke ontwikkelingen

Huidige stand van zaken bij de waterschappen

In tegenstelling tot Rijk, gemeenten en provincies zijn de waterschappen op dit moment niet wettelijk verplicht om een rekenkamer(funcitie) in te richten. Het standpunt van de waterschappen is steeds geweest dat het aan het orgaan waarvoor de rekenkamer is bedoeld, het algemeen bestuur, zelf is om te beoordelen en te besluiten om wel of niet tot de inrichting van een rekenkamer(funcitie) over te gaan.

Op dit moment beschikken 18 van de 21 waterschappen over een rekenkamer(funcitie) of een daarmee (enigszins) vergelijkbaar adviesorgaan van het algemeen bestuur. Bij een van de drie waterschappen die nu niet beschikken over een rekenkamer worden momenteel de voorbereidingen getroffen voor de inrichting van een dergelijk orgaan. Bij de twee andere waterschappen zonder rekenkamer heeft het algemeen bestuur recent gemotiveerd aangegeven in deze bestuursperiode geen behoefte te hebben aan een rekenkamer. Deze besturen vinden zich voldoende goed bediend door andere organen en met andere informatie om zich een beeld van de doeltreffendheid en doelmatigheid van de beleidsuitvoering te vormen.

Wetsvoorstel voor gemeenten en provincies

Op 12 april 2019 heeft de ministerraad een wetsvoorstel behandeld dat als doel heeft om (de positie van) de rekenkamers van gemeenten en provincies te versterken: gemeenten en provincies hebben dan alleen nog maar de mogelijkheid van een onafhankelijke en extern samengestelde rekenkamer, terwijl zij nu nog een rekenkamerfunctie kunnen hebben waarin ook raads-/ statenleden zitting kunnen hebben.

Bij deze behandeling heeft de minister van IenW n.a.v. vragen van andere bewindslieden toegezegd onderzoek te gaan doen naar de vraag of een versterking van de rekenkamer(funcitie) van waterschappen door wettelijke verankering in de Waterschapswet wenselijk is. Dit onderzoek heeft in 2019 en het begin van dit jaar plaatsgevonden.

Positie van de waterschappen

Inmiddels is tijdens de schriftelijke behandeling van het wetsvoorstel over de provincies en gemeenten vanuit de Tweede Kamer gevraagd waarom de waterschappen niet in het wetsvoorstel zijn meegenomen. Naar aanleiding van deze vragen is de standpuntbepaling binnen het ministerie van IenW versneld.

Omdat het ministerie tijdens het onderzoek, ook vanuit de waterschappen, te weinig steekhoudende argumenten heeft gehoord voor het continueren van de huidige uitzonderingspositie voor de waterschappen en er in Den Haag een sterke stroming is die voorstander is van een wettelijke verplichte rekenkamer voor de waterschappen, zit het ambtelijk op de lijn om de minister te gaan adviseren dat er een wettelijke verplichting moet komen. Daarbij is er een voorkeur voor hetzelfde regime voor de waterschappen als voor gemeenten en provincies. Dat zou betekenen dat de waterschappen wettelijk verplicht worden om een onafhankelijke en volledig extern samengestelde rekenkamer in te stellen.

In verband met deze ontwikkeling is de Commissie Bestuurszaken, Communicatie en Financiën (CBCF) gevraagd om op 28 februari een standpunt in te nemen. De CBCF heeft gesteld dat de waterschappen ook zonder een wettelijke verplichting verantwoorde afwegingen rond het instrument rekenkamer maken. De CBCF ziet onvoldoende redenen om het standpunt te verlaten dat het algemeen bestuur zelf het beste kan beslissen of zij behoefte heeft aan een rekenkamer(functie) en, zo ja, zelf moet kunnen besluiten over samenstelling, taakopdracht, opdrachtverlening en budget van de rekenkamer(functie). Een wettelijke verankering van de rekenkamer(functie) heeft in de ogen van de CBCF dan ook geen toegevoegde waarde, zou het algemeen bestuur beperken in zijn mogelijkheden om de rekenkamer zo in te richten dat die voor haar de meeste meerwaarde heeft, en is overbodig.

Verdere ontwikkelingen

Het Uniebureau heeft het door de CBCF vastgestelde standpunt uitgedragen naar het ministerie van IenW. Het ministerie heeft dit standpunt opgenomen in een adviesnota aan de minister. Er was een kans dat het standpunt van de minister al in de behandeling van het wetsvoorstel voor gemeenten en provincies zou worden ingebracht, maar uit de op 25 maart jl. verschenen Nota n.a.v. het verslag blijkt dat dat niet is gebeurd. Hierin staat namelijk deze passage:

‘Op dit moment onderzoekt de minister van Infrastructuur en Waterstaat de wenselijkheid van het wettelijk borgen van rekenkameronderzoek in de Waterschapswet en voert overleg met de waterschappen. De minister van Infrastructuur en Waterstaat zal de Kamer informeren over de bevindingen.’

Het Uniebureau wacht nu op nader bericht van de minister.

De secretaris-directeur vraagt aan u de ruimte om de landelijke ontwikkelingen in ieder geval nog een half jaar af te wachten en in de tussentijd de huidige situatie ten aanzien van onze rekenkamerfunctie te handhaven. Zijn er eerder al duidelijke ontwikkelingen te melden, dan wordt u daar natuurlijk meteen van in kennis gesteld.